

УДК 378.037: 821(410.1)

РОЗВИТОК ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНЬОГО ПЕРЕКЛАДАЧА У ПРОЦЕСІ НАПИСАННЯ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ

С.М. Барилко

У статті розглядається проблема розвитку творчої особистості майбутнього перекладача у процесі написання дипломної роботи.

Ключові слова: творчість, творча особистість, проблема розвитку творчої особистості, майбутній перекладач, дипломна робота, література Англії і США.

У новітніх концепціях виховання сучасної людини (Державна національна програма “Освіта” (Україна XXI століття), Національна доктрина розвитку освіти України у XXI столітті, Концепція педагогічної освіти) одним із стратегічних завдань є створення сприятливого середовища для формування творчої особистості майбутнього фахівця, реалізації та самореалізації його природних задатків, здібностей і можливостей у навчально-виховному процесі. Такий гуманістичний підхід орієнтує на розвиток особистості, її цінності, особистісну свободу, самотворчість у всіх сферах діяльності. Отже, формування особистості, здатної до творчої діяльності, є актуальним завданням сучасної освіти.

Психолого-педагогічні аспекти розвитку творчої особистості розглядаються в дослідженнях В. Алфімова, Б. Ананьєва, І. Беха, Д. Богоявленської, С. Бондаренко, О. Кульчицької, Н. Мартинович,

Г. Андерсена, Ф. Баррона, А. Маслоу, С. Медніка, А. Осборна, К. Роджерса, К. Тейлора та ін.

У контексті національної освіти, підґрунтя якої становлять гуманістичні цінності, ефективним засобом виховання людини ХХІ століття є мистецтво, зокрема література, яка збагачує почуття і розум індивіда, формує естетичний і моральний образ людини-творця.

У наукових працях Б. Лихачова, Д. Лихачова, Л. Масол, Н. Миропольської, Г. Падалки, О. Рудницької, Г. Шевченко, Б. Юсова підкреслюється, що всі види мистецтва збагачують свідомість молоді прикладами високого гуманізму, формують стійку систему цінностей у процесі творчої діяльності, пробуджують прагнення до самореалізації.

Оскільки, як зазначають провідні вітчизняні вчені (Г. Костюк, О. Леонт'єв, С. Максименко, В. Моляко, Я. Пономар'єв та ін.), творчість особистості формується як у шкільні, так і в студентські роки, то вища школа покликана відіграти провідну роль у творчому розвитку студентів. Проте, в сучасній педагогіці існують певні прогалини щодо творчого розвитку студентства засобами літератури англomовних країн. Вони зумовлені репродуктивно-виконавчими видами робіт, практикою залучення до творчої діяльності малої кількості студентів. Внаслідок цього переважна більшість майбутніх фахівців перебуває поза цією своєрідною і важливою сферою мистецько-виховного впливу. Крім того, великий виховний потенціал літератури англomовних країн у процесі творчого становлення студентів залишається поза увагою педагогів та психологів. Розвиток творчої особистості студентів має здійснюватися не тільки в аудиторії (на лекціях і практичних заняттях), але й при написанні дипломних робіт, зокрема, з літератури Англії і США.

У даній статті узагальнено досвід роботи зі студентами п'ятого курсу, майбутніми перекладачами, які протягом року працюють над дипломними роботами.

Сучасні філософи розглядають творчість як еволюціонуючу форму активності людей, що виражається в різноманітних видах діяльності і веде до розвитку особистості. Проблеми творчості інтенсивно досліджувалися і вченими-психологами. Творчість – це умовний термін для визначення психічного акту, що виражається у втіленні, відтворенні або комбінації даних нашої свідомості в новій формі у сфері абстрактного мислення, художньої та практичної діяльності (творчість наукова, поетична, музична, мистецтвознавська тощо).

І. Гутчин визначає творчість як цілеспрямовану діяльність людини, яка завжди містить елементи новизни та несподіваності, створює нові матеріальні та духовні цінності, що мають суспільне значення.

С. Рубінштейн розглядає творчість як діяльність, яка створює щось нове, оригінальне, що при цьому входить не тільки в історію розвитку самого творця, але й в історію розвитку науки, мистецтва.

Значущим в аспекті нашого дослідження є висновки О. Потебні у галузі психології мови, в яких автор, аналізуючи структуру поетичної творчості, розкриває психологічну структуру слова, виділяє його зміст, зовнішню та внутрішню форми.

Американський психолог Е. Фромм розглядає творчість як уміння знаходити рішення в нестандартних ситуаціях, спрямовуючи свою діяльність на відкриття нового; як здатність глибоко усвідомлювати свій досвід; як здатність дивуватися і пізнавати.

Ми поділяємо думку тих учених, які вважають, що творчість людини визначається не в об'єктивно новому кінцевому продукті, а в самотійному створенні нею системи власних взаємовідносин зі світом, у перетворенні цього світу і себе в ньому.

Л. Виготський відзначав суспільно-педагогічну цінність творчості, яка полягає у всебічному розвитку людини, у формуванні універсальних творчих можливостей, що забезпечують їй успіх у найрізноманітніших видах діяльності.

Ми згодні з думкою В. Алфімова, що творча особистість – це такий тип особистості, для якої характерні постійне прагнення до самореалізації, стійка спрямованість на творчість, результат якої обумовлюється розвинутими творчими здібностями, стимульованими відповідною її мотиваційною структурою. Вчений виділяє такі показники, які особливо характеризують творчу особистість, - креативність, інтуїцію, творчу уяву, дивергентність мислення, оригінальність мислення, асоціативність мислення. Знання якостей творчої особистості студентів дозволяє своєчасно виявити їх творчі здібності. З урахуванням теоретичного і практичного досвіду з цього питання встановлено, що формування творчої особистості, стрижнем якої є потреба у творчості, відбувається у процесі творчої діяльності. У статті доведено важливість розвитку творчої особистості студентів,

майбутніх перекладачів засобами літератури Англії і США у процесі написання дипломних робіт.

На початку навчального року студенти спеціальності «Переклад» обирають теми майбутніх дипломних робіт. Приблизно шість студентів кожного року працюють над дипломними роботами з літератури Англії та США. Значну роль у розвитку літературної творчості студентів відіграє поезія, тому ми б хотіли більш детально зупинитися на перекладі поетичних творів. Минулого року три дослідження були присвячені англійській поезії, а саме: творчості Джорджа Гордона Байрона, Персі Біші Шеллі та Вільяма Блейка. У власних дослідженнях майбутні перекладачі ретельно аналізують життєвий і творчий шлях видатних поетів Англії та переклади їхньої поезії, зроблені українськими й російськими майстрами слова. Крім того, студентам було запропоновано зробити власні переклади літературних творів видатних англійських авторів. Наша мета полягала в залученні студентів до активної творчої діяльності. Гарний вірш глибоко впливає на емоції, удосконалює смаки, а також урівноважує почуття, облагороджує душу. Фундаментом для творчої діяльності є правильно дібраний матеріал. Критерії відбору творів – це: їхній високий художній рівень, а також наповненість твору високодуховними, романтичними, емоційно піднесеними образами. Ось чому ми запропонували для перекладу вірші Дж. Байрона “SheWalksinBeauty” (“Она объята чистой красотой”), “ThereBeNoneofBeauty’sDaughters” (“Средь тех, кто прозваны дочерьми красоты”), “MySoulisDark” (“Моя душа темна”) та вірші П.Б.Шеллі “Good-night” (“Доброй ночи”) і “Love’sPhilosophy” (“Философия любви”). Безпосередньо літературно-творча діяльність успішно сприяє розвитку метафоричності, поетичності, образності мислення, естетиці словесної творчості. Саме такі якості продемонстрували студентки групи ФФ-362 Мележик Катерина і Демотченко Олександра. Дипломні роботи Мележик К. «Критичний аналіз українських і російських перекладів поетичних творів Джорджа Гордона Байрона» і Демотченко О. «Особливості перекладу британської поезії першої половини XIX століття (на матеріалі творчості Персі Біші Шеллі)» було визнано найкращими і рекомендовано до друку. Наводимо переклади вищезазначених літературних творів.

SheWalksinBeauty(GeorgeGordonByron)

She walks in beauty, like the night
Of cloudless climes and starry
skies;
And all that 's best of dark and bright
Meet in her aspect and her
eyes:
Thus mellow'd to that tender light
Which heaven to gaudy day
denies.
One shade the more, one ray the less,
Had half impair'd the nameless
grace
Which waves in every raven tress,
Or softly lightens o'er her face;
Where
thoughts serenely sweet express
How pure, how dear their dwelling-place.
And
on that cheek, and o'er that brow,
So soft, so calm, yet eloquent,
The smiles
that win, the tints that glow,
But tell of days in goodness spent,
A mind at
peace with all below,
A heart whose love is innocent!

**Она объята чистой красотой(переклад Мележик Катерини,
група ФФ-362)**

Она объята чистой красотой,
Как в знойных странах звездное ночное небо.
То светом дня, то бархатистой тьмой
Лучится чудный взгляд и дышит тело.
В ней робкий блеск, рождённый молодой зарёй,
Не тот, которым солнце в жаркий день горело.

Чуть меньше света, больше тени...
Спугнуть изящество без имени легко.
Оно волнами воронье кудри стелит.
Оно невинно освещает ангела лицо.
И даже мысли ее, кажется, воспели,
Как в их обители спокойно, сладостно, светло.

И на челе ее, и на щеках несуетливо
Играют краски, царствует улыбка.
Они так мягко, но красноречиво,
Расскажут о блаженстве до избытка.
И тело, и душа ее в гармонии счастливой.
И ни порока, ни греха в том сердце, где любовь-светило.

My Soul is Dark (George Gordon Byron)

My soul is dark - Oh! quickly string
The harp I yet can brook to hear;

And let thy gentle fingers fling
Its melting murmurs o'er mine ear.
If in this heart a hope be dear,
That sound shall charm it forth again:
If in these eyes there lurk a tear,
'Twill flow, and cease to burn my brain.
But bid the strain be wild and deep,
Nor let thy notes of joy be first:
I tell thee, minstrel, I must weep,
Or else this heavy heart will burst;
For it hath been by sorrow nursed,
And ached in sleepless silence, long;
And now 'tis doomed to know the worst,
And break at once - or yield to song.

Душа моя во тьме(переклад Мележик Катерини, група ФФ-362)

Душа моя во тьме. Прошу, не медли!
Играй на арфе, мне она мила.
Хочу, чтоб ее струны чувственно запели,
Их шепот тающий окутывал меня.
Если надежда в моем сердце не угасла,
И слезы еще кроются в глазах,
Песен твоих поток чарующий и властный
Души залечит раны и изгонит страх.
Прошу, не отпускай на волю ноты счастья.
Пусть будет музыка неистовой, непостижимой!
Поверь, я должен плакать, горько сокрушаться,
Иначе я загублен безвозвратно темной силой.
Ведь сердце скорбное взлелеяно тоской,
В бессонной тишине томилось с болью вместе.
Знать худшее предназначалось мне судьбой.
Теперь мне остается умереть или отдаться песне.

There Be None Of Beauty's Daughters(George Gordon Byron)

There be none of Beauty's daughters

With a magic like thee;
And like music on the waters
Is thy sweet voice to me:
When, as if its sound were causing
The charmed ocean's pausing,
The waves lie still and gleaming,
And the lull'd winds seem dreaming/

And the midnight moon is weaving
Her bright chain o'er the deep,
Whose breast is gently heaving
As an infant's asleep:
So the spirit bows before thee
To listen and adore thee;
With a full but soft emotion,
Like the swell of summer's ocean.

**Средь тех, кто прозваны дочерьми красоты...
(переклад Мележик Катерини, група ФФ-362)**

Средь тех, кто прозваны дочерьми красоты,
Нет более пленительной, чем ты!
И я, как парусник, лелеемый волной,
Вдыхаю чутко нежный голос твой.
Взглянёшь ли – вмиг утихнет океан,
И воды его лащутся к твоим ногам;
Один твой вздох – и заплетаются ветра
В шелковы косы позади тебя.
Чтоб ты на небеса взойти смогла,
Полночный месяц серебром ковёр соткал.
Над бездной спящею он простирается,
А грудь её в истоме сладостной вздымается.
И духи вечности слетаются к тебе,
В надежде хоть на миг приблизиться к красе.
Как летнее волненье вод морских
В блаженстве пред тобой лежит весь мир.

Good-night(Percy Bysshe Shelley)

Good-night? ah! no; the hour is ill
Which severs those it should unite;
Let us remain together still,
Then it will be good night.
How can I call the lone night good,
Though thy sweet wishes wing its flight?
Be it not said, thought, understood -
Then it will be - good night.
To hearts which near each other move
From evening close to morning light,
The night is good; because,
my love, They never say good-night.

Доброй ночи(переклад Демотченко Олександри, група ФФ-362)

Как может доброю быть ночь,
Когда она возводит стены между нами?
Я Вас молю, не уходите прочь,
Позвольте мне остаться с Вами!

Я не могу назвать ночь одинокою – приятной,
Хоть и на крыльях сладких грез она парит.
Она для тех становится прекрасной,
Кто не пытается ее понять, постичь.

И лишь к влюбленным Ночь добра,
Которые единый ритм сердец познали.
Поскольку все они, любовь моя,
Себе спокойной ночи не желали.

Love's Philosophy (Percy Bysshe Shelley)

The fountains mingle with the river
And the rivers with the Ocean,
The winds of Heaven mix for ever
With a sweet emotion;
Nothing in the world is single;
All things by a law divine
In one spirit meet and mingle.
Why not I with thine?

See the mountains kiss high Heaven
And the waves clasp one another;
No sister-flower would be forgiven

If it disdained its brother;
And the sunlight clasps the earth
And the moonbeams kiss the sea:
What is all this sweet work worth
If thou kiss not me?

Философия любви(переклад Демотченко Олександри, група ФФ-362)

Ручьи сливаются с рекою,
Стремятся реки в Океан.
И все ветра со сладкою мечтою
Летят навстречу Небесам.
У каждого есть половина –
Все по закону Бытия.
И в этом мире все едино.
Но почему не ты и я?

Смотри, как Небеса целуют горы,
А волны обнимаются любя;
И нет прощенья двум пионам,
Что смотрят друг на друга свысока.
Свет Солнца землю обнимает,
А луч Луны целует море,
Что проку в этом, я не понимаю,
Коль ты меня не поцелуешь вскоре?

На нашу думку, переклади, зроблені майбутніми перекладачами, є дуже цікавими, і, на думку екзаменаційної комісії, заслуговують на найвищу оцінку. Завдяки літературній творчості майбутні фахівці включалися у процес співтворчості з митцем (сприйняття твору, його естетична оцінка, естетичне судження). Літературно-творча діяльність розвиває підвищену емоційність, образність мислення, багатство художніх асоціацій, формує потребу у творчій діяльності.

Таким чином, у процесі написання дипломної роботи студенти п'ятого курсу занурюються у творчу діяльність, перекладаючи вірші видатних англійських та американських поетів рідною мовою. Література Англії і США посідає одне із провідних місць у вихованні

творчої особистості студентів, вона має особливий імпульс для розвитку творчих здібностей, допомагає сформувати вміння творити й плідно працювати. Творча природа літератури відкриває особливо великі можливості для розвитку творчого потенціалу майбутніх перекладачів.

Надалі необхідно продовжувати дослідження стосовно формування творчої особистості студентів засобами різних видів мистецтва.

Література

1. Алфімов В.М. Ефективність виховання творчої особистості / В.М.Алфімов // Духовність особистості : методологія, теорія і практика. – Луганськ. – 2006. – Вип. 3 (16). – С. 3 – 21.
2. Барилко С.М. Формування духовно-творчої особистості студента засобами сучасної літератури Англії і США: дисс. ... канд. пед. наук: 13.00.07– Теорія і методика виховання – 2009.
3. Державна національна програма “Освіта” (Україна ХХІ століття). – К.: Райдуга, 1994. – 62 с.
4. Концепція виховання дітей і молоді в національній системі освіти // Зб. Міносвіти. – 1996.– №13.
5. Моляко В.О. Концепція виховання творчої особистості / В.О. Моляко // Радянська школа. – 1991. - № 5. – С.47.
4. Національна доктрина розвитку освіти: Затв. Указом Президента України від 17 квіт. 2002 р. №347 // Освіта. – 2002. – 24 квіт.-1 трав.(№26).– С.2–4.
5. Пономарёв Я.А. Фазы творческого процесса / Я.А.Пономарёв //Исследование проблем психологии творчества. – М.: Наука, 1983.– С.23–25.
6. Потебня А.А. Слово и миф / А.А.Потебня. – М.: Правда, 1989. – 624 с.
7. Fromm E. The creative in H.Anderson (Ed.) Creativity and its cultivation. – New York: Harper and Row, 1959.

В статье рассматривается проблема развития творческой личности будущего переводчика в процессе написания дипломной работы.

Ключевые слова: творчество, творческая личность, проблема развития творческой личности, будущий переводчик, дипломная работа, литература Англии и США.

The article deals with the problem of future translators' creative personality development in the process of their theses writing.

Keywords: creativity, creative personality, the problem of creative personality development, future translators, thesis, English and American Literature.

Барилко С. М. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії і практики перекладу германських та романських мов Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля (м. Луганськ).

Рецензент – член-кореспондент НАПН, доктор педагогічних наук, професор Г.П. Шевченко.

УДК 37.037

ДО ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ «КУЛЬТУРА ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ» ОСОБИСТОСТІ

Л.В. Вовк

У статті проводиться аналіз поняття «культура здорового способу життя» особистості. Встановлено, що формування і виховання культури ЗСЖ особистості – фундаментальна акція педагогічної діяльності. Доведено, що культура ЗСЖ є закономірною основою навчально-виховного процесу.

Ключові слова: особистість, студент, культура, здоровий спосіб життя, процес фізичного виховання.

Найважливіша проблема сьогодні, на наш погляд, це першочергова увага до вирішення позитивних перспектив подальшого розвитку цивілізації. У роботі В. Дружиніна показано, що тільки колективний Розум, колективна Воля та загальні цілеспрямовані зусилля дозволять врятуватися від катастроф і створять умови для належної еволюції людства. Процес самоорганізації живих систем спричинив до появи дуже стабільних форм їхнього існування, здатних підтримувати власне існування. Кожна жива система здатна самотіно забезпечити власну стабільність (гомеостазис) [9, с.21].

Для визначення сутності культури здорового способу життя перш за все уточнимо значення слова «сутність». Філософський словник Т. Фролова дає таке визначення: «смісл даної речі, те, що вона є сама по собі, в відмінності від інших речей і в відмінності від мінливих станів речі під впливом тих чи інших обставин» [13, с.550]. У словнику